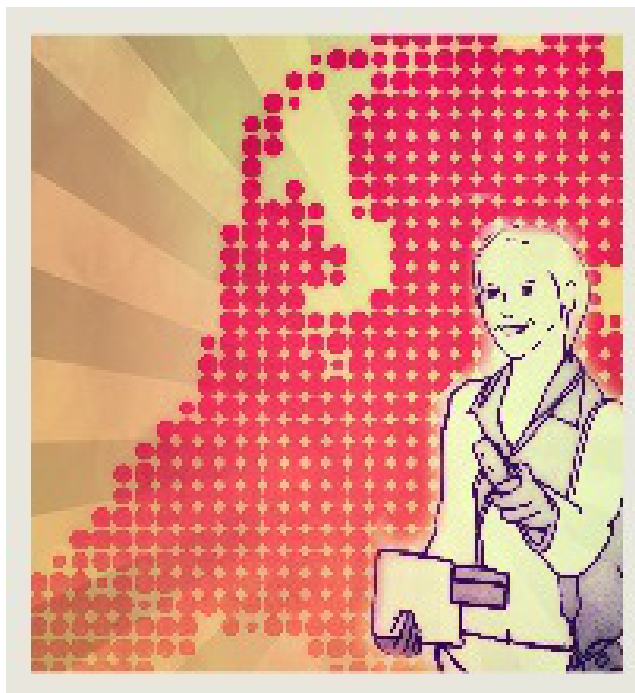

Utrecht

Maken wij Utrecht samen?

Rapportage 100x100 Utrecht

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1. De correspondenten in Utrecht	3
Utrecht maken we samen	3
Wat is netwerkdemocratie?	3
Wat we deden.....	3
Luisteren naar 100 x 100	4
Hoofdstuk 2. Het collegeakkoord besproken	5
Fris, open en gericht op de samenleving	5
Recht om uit te dagen in debat.....	5
Overall een gesprek over aangaan	6
Nooit de regie uit handen.....	6
Geen inbreng bij de begroting en verantwoording	6
Tips.....	6
Hoofdstuk 3: een initiatief nader bekeken – Landhuis Oog in Al	7
Het initiatief Landhuis Oog in Al.....	7
Ambtelijk apparaat: kaders stellen, goed communiceren, met betrokken bewoners	Fout!
Bladwijzer niet gedefinieerd.	
De politiek: blijf zoeken naar de juiste vorm.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Het initiatief? Werk zelf een plan uit.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Is Utrecht klaar?	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Tips:.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Hoofdstuk 4: een initiatief nader bekeken – Stichting Move	9
Hoe het begon	9
Wat kunnen we leren van Move:.....	9
Over de samenwerking met de gemeente:	9
Ruimte voor verbetering:	10
Hoofdstuk 5: een initiatief nader bekeken – St. Wilhelminapark	11
Stichting Wilhelminapark	11
Over de samenwerking met de gemeente	11
Wat kunnen we leren van Stichting Wilhelminapark?	12
Reflectie: voorbeelden uit een mondige buurt	12
Hoofdstuk 6: de griffier en de burgemeester	13
Wat betekent die netwerksamenleving?	13
Wat doet de raad om burgers te betrekken?	13
Wat kunnen andere gemeenten leren van Utrecht?	14
Reflectie:.....	15
Hoofdstuk 7: Impressie uit gesprekken met raadsleden	16
Hoofdstuk 8: De netwerkdemocratie, standpunt bepaalt uitzicht.....	17
Hoofdstuk 9: Onze reflectie.....	19
Utrecht beseft dat ze anders moet werken	19
Wat is dan het beeld van Utrecht?.....	19
Bijlage: motie Right to challenge.....	21

Hoofdstuk 1. De correspondenten in Utrecht

Utrecht maken we samen

Zo heet het coalitieakkoord dat de partijen D66, GroenLinks, VVD en SP sloten om een college te vormen. *“Utrecht is een stad van ongekende mogelijkheden. Een bruisende stad vol historie, kennis en cultuur. Met creatieve initiatieven, innovatieve bedrijven en mensen met eigen ideeën voor hun straat of buurt; ruimtemakers, netwerkers en doorzetters.”*

De correspondenten van 100x100 konden met hoge verwachtingen hun onderzoek starten naar de raad in Utrecht. We waren benieuwd hoe raadsleden aankijken tegen hun huidige en toekomstige rol in de netwerksamenleving en doe-democratie? Wat is hun taakopvatting en visie op het raadswerk in dit kader? Maar we speurden ook naar hoe de politiek in elkaar zit. Want het groepje correspondenten was divers. De een wist van de hoed en de rand van de gemeenteraad en college, de ander greep juist de kans om als correspondent eens kennis te maken met de mensen die de stad besturen.

Wat is netwerkdemocratie?

In de debatten blijken nogal wat termen door elkaar te lopen. Doe democratie, participatiesamenleving, maatschappij 3.0, vitale samenleving, derdegeneratie burgerparticipatie. Daar hebben we niet uit gefilterd. Wel zien we een aantal zaken die steeds terugkomen: meedoen, zelfredzaam zijn en samen redzaam zijn. En ook wel minder (vanzelfsprekend) overheid en meer samenleving.

Toch heeft het zin een aantal kenmerken bij elkaar te zetten. Want het gaat niet om iets betere burgerparticipatie, maar om het voorbereiden op een verandering die in de samenleving is ingezet en waarover vrij breed overeenstemming is.

Van verticale naar horizontale structuur	Wisselende coalities en partners
Van ondergeschikt naar nevensgeschikt	Ruimte voor initiatieven
Samen beslissen	Mensen mogen zelf beslissen
Gemeente als deel van een netwerk	Mensen mogen zelf doen
Ieder doet wat hij het beste kan	Samen verantwoorden, nieuwe verantwoording

Wat we deden

We keken naar initiatieven en hoe mensen die initiatieven hebben genomen aankijken tegen de rol van de raad, of breder het bestuur. In dit verslagje geven we een beeld van onze ervaringen. We bespreken het collegeakkoord, een initiatief, gesprekken met politici en geven een schets van onze gedachten over hoe de gemeente meer kan inspelen op die netwerksamenleving, als dat zou moeten. Doordat iedereen eigen interesse volgde en op eigen manier rapporteerde is de rapportage ook een beeld van de netwerksamenleving. Met variatie die daar bij hoort.

Leden van 100x100

Maria van der Harst, Sofie Smeets, Hein Albeda, Katinka Magusin, Gerdine van Ramsthorst en Stephan Verveen.

Luisteren naar 100 x 100

Stephan Verveen maakte korte interviews rond 100x100. Deze zijn te vinden via de hieronder gegeven links:

:

- Gerdine van Ramshorst (100x100 correspondent)

<https://soundcloud.com/opedictator/100x100-030-in-gesprek-met-gerdine>

- Maria van der Harst (100x100 correspondent)

<https://soundcloud.com/opedictator/100x100-030-correspondeert-met-maria>

- Sofie Smeets (100x100 organisatie en correspondent)

<https://soundcloud.com/opedictator/100x100-030-correspondeert-met-sophie>

- Arjan Biemans, Projectenbrigade en Stephan Verveen (100x100 correspondent)

<https://soundcloud.com/opedictator/100x100-030-correspondeert-met-stephan-arjan>

- STKU: Taxikeur Utrecht, een burgerinitiatief voor een taxikeurmerk

<https://soundcloud.com/opedictator/100-x-100-in-gesprek-met-taxikeur-utrecht>

Hoofdstuk 2. Het collegeakkoord besproken

Door Hein Albeda

Fris, open en gericht op de samenleving

Het collegeakkoord ademt de geest van samen aan de slag. Het Motto is: Utrecht maken we samen. Dat is duidelijk gericht op de samenleving en niet op het college samen met de gemeenteraad. De inleiding is fris en straalt uit dat er niet vanuit een bestuurlijke toren gewerkt wordt, maar dat het college samen werkt met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. *“We zoeken in onze aanpak naar andere en nieuwe vormen van samenwerking en participatie”* Het eerste hoofdstuk heet ook samenwerking 030. *Het college neemt een faciliterende houding aan naar haar inwoners.* Het is overduidelijk dat het college wil luisteren en ruimte wil geven aan initiatieven in de samenleving. De regie blijft wel bij het college.

De vraag is of de inwoners niet wat meer mochten verwachten. Want de goede inzet op samenwerking wordt helaas niet altijd even concreet vertaald en nergens houdt de inwoner na het lezen enige zekerheid over. De taal is sympathiek *“Het college inspireert met voorbeeldgedrag en verbindt. (...) Dit leidt tot een bestuurscultuur die gericht is op: • het verbinden van burgers, ondernemers en organisaties; (...)*

Recht om uit te dagen in debat

Ik kijk namelijk even of er zaken in staan waar inwoners het college aan kunnen houden. Hoe hard zijn de beloften? Als bewoners een maatschappelijke taak op zich willen nemen, pakweg het buurthuis zelf willen runnen of een zorgvoorziening opzetten, waar mogen ze dan op rekenen? In Groot Brittannië is het ‘Right to Challenge’ wettelijk vastgelegd als onderdeel van de Localism Act. Het recht om uit te dagen is het recht voor organisaties, clubs en verenigingen om mee te bieden op het uitvoeren van een dienst van de lokale overheid. Het gaat om het recht om overheidstaken over te nemen. Taken waarvan burgers denken dat ze deze zelf effectiever en beter kunnen uitvoeren. De gemeente is dan verplicht hierop te reageren. Ze zal de groep uitnodigen om een plan van aanpak te maken waarin duidelijk staat hoe en met welke middelen ze de dienst wil overnemen en hoeveel de dienst zal kosten. Hierin moet ook de aanvullende sociale waarde die de burgers kunnen leveren, duidelijk benoemd worden. Dat is de meerwaarde die het heeft wanneer burgers deze dienstverlening leveren. Maar misschien is dat niet nodig? Utrecht heeft bijvoorbeeld goede regelingen als bewoners het openbaar groen zelf willen verzorgen¹. Bovendien is het right to challenge¹ in Utrecht in bespreking en is er een motie aangenomen om meer over het Right to challenge uit te zoeken (bijlage).

En hoe wil de gemeente omgaan met de wijken waar initiatieven minder gemakkelijk van de grond komen? Om met dat laatste te beginnen: daar lezen we niets over. Opbouwwerk is uit de tijd. Ik vroeg het na en merk dat het vooral een worsteling is. De raad weet nog niet zo goed op welke manier dat het beste aangepakt kan worden. Wel staat in het akkoord *“Waar knelpunten zijn, zoeken we naar nieuwe en betere samenwerkingsvormen om zo veel mogelijk Utrechters te bereiken”*

1 Zie “Groen moet je doen” op <http://www.utrecht.nl/groen-moet-je-doen/>

Overal een gesprek over aangaan

Dan valt wel op dat de bedoelingen goed zijn, maar dat het college nergens concreet houvast geeft aan Utrechters. Samen praten over zaken is een duidelijke belofte, samen beslissen is wat anders. Het wijkgesprek en het stadsgesprek zijn blijkbaar effectieve instrumenten, want deze worden op meerdere plaatsen genoemd. Terwijl van veel instrumenten genoemd wordt dat ze geëvalueerd moeten worden, geldt dat voor de wijk en stadsgesprekken niet. Waarom niet? Als ik het vraag krijg ik vooral enthousiasme te horen over de bruisende stadsgesprekken. Maar ik zou toch wel eens een evaluatie door een groep Utrechters willen zien.

Eigenlijk is er vooral een welwillende houding tegenover initiatieven te lezen. Maar daar moeten we niet gemakkelijk over doen: deze is dusdanig sterk dat het college wel wat uit te leggen heeft als het niet lukt. Het zou vragen om een tussentijdse evaluatie na twee jaar, maar die stap wordt helaas niet gemaakt. Een burgervisitatie na twee jaar reageren op initiatieven en samenwerking zoeken zou op zijn plaats zijn geweest. ²

Nooit de regie uit handen

Nergens geeft het college de regie uit handen. Capabele burgers gaan niet evalueren of sociaal makelaars effectief werken. Er wordt gewezen op evaluatie en hoe belangrijk het is daarbij ook gebruikers te horen. Gebruikers gaan niet zelf evalueren. Terwijl er in Utrecht vast mensen wonen die van evalueren heel veel verstand hebben. Kennis wordt opgehaald om beleid te maken, maar capaciteiten worden op dit punt onbenut gelaten.

Geen inbreng bij de begroting en verantwoording

Rond de begroting staan de kaders stevig en dat lijkt mij terecht, maar bij de verdeling van middelen en benoemen van prioriteiten staan de inwoners aan de kant. Waarom eigenlijk? Rond de begroting wordt zelfs geen stadsgesprek beloofd, ook rond het jaarverslag niet. Het leefbaarheidsfonds en het flexibel welzijnsbudget worden samengevoegd, maar het blijft de gemeente die beslist over de besteding. Dat hoeft helemaal niet. Geef de buurt daarin een stem en laat de buurtbewoners vervolgens zelf de shit over zich heen krijgen als ze dat niet goed hebben gedaan. Daar leren ze van. In Deventer kan het ook. In Utrecht niet?

Al met al ben ik niet ontevreden. Ja, er had veel meer kunnen staan, maar er is ruimte om verder te gaan. Sympathiek en goed bedoeld: we zullen Utrecht er aan moeten houden.

Tips

De mooie woorden van het college verdienen zeker het voordeel van de twijfel en sluiten aan bij een sfeer die in het ambtelijk apparaat is terug te vinden.

Mijn Tips: organiseer een groep burgers die beoordeelt hoe na twee jaar werken met dit college de samenwerking uitpakt. Een burgervisitatie. Neem daarin mee of en op welke wijze burgers meer houvast moeten krijgen.

² Op <http://www.verantwoording.nl/visitatie.html> staat meer over de burgervisitatie als instrument

Hoofdstuk 3: een initiatief nader bekeken – Landhuis Oog in Al

Door Hein Albeda en Katinka Magusin

Het initiatief Landhuis Oog in Al

Inge Ronk was in oktober 2013 aanwezig op een bewonersbijeenkomst die over de toekomst van het Park Oog in Al ging. Daar kreeg ze alle facetten te horen over de plannen voor het park waaronder de verkoop van het landhuis in het park, nu bibliotheek, aan de hoogst biedende partij. Dat vond ze geen goed idee. Haar schrikbeeld was dat er een duur notaris- of advocatenkantoor zou komen met een groot hek ervoor en een bordje verboden toegang. Ze wil dat het landhuis een openbare plek wordt voor gemeenschappelijk gebruik. Inge plaatste een oproep op de site van park Oog in Al om bewoners te werven die konden meedenken over de toekomst van het landhuis. Zo ontstond de initiatiefgroep Landhuis Oog in Al. Inmiddels heet het nu (t)Huis in het park. Met 100x100 heeft Katinka Magusin ingezoomd op dit initiatief om te kijken wat we kunnen leren. Zij sprak met initiatiefneemster Inge Ronk, buurtbewoner Jacob Jan Bakker en raadslid Jolande Uringa.

Ambtelijk apparaat: kaders stellen, goed communiceren, met betrokken bewoners

Jacob Jan Bakker kent het klappen van de zweep als actieve bewoner. Hij ziet niet veel in het inspreken via de traditionele inspraakorganen. Hij is lid geweest van de Wijkraad West. Deze kan gevraagd en ongevraagd advies geven aan het college. Jaap vindt dit niet het ideaal van burgerparticipatie. Het zijn vaak dezelfde mensen die actief zijn en je bent niet gekozen. Wie vertegenwoordig je dan?

Maar het vraagt wel actieve inzet van de ambtelijke projectleiders. Als voorbeeld noemt hij de Stichting Open Oog (in Al). Deze is opgericht na een informatieavond in 2003 voor buurtbewoners over de toekomst van de Cereolfabriek. Deelnemers aan deze stichting waren geen belanghebbenden zoals scholen of organisaties maar betrokken bewoners die op deze manier een podium veroverden en kregen. Het succes van de ambtelijke kant? De gemeentelijke projectleider hield hen goed op de hoogte van de nemen stappen. Dat is erg belangrijk volgens Jacob Jan: zo krijg je commitment. Kaders werden gesteld waarbinnen meepraten mogelijk was. Resultaat: de Cereolfabriek wordt september 2014 geopend.

Hoe niet? Jacob Jan Bakker heeft deelgenomen aan een klankbordgroep Wim Sonneveldschool. Die klankbordgroep was ingesteld door de gemeente en bewoners konden zich hiervoor aanmelden. Maar de plannen waren al gemaakt en er werd slecht gecommuniceerd naar de burgers. Jaap vond dit een moeizaam project waarbij hij niet het gevoel heeft gehad enige invloed te hebben gehad.

De politiek: zorg dat initiatieven niet stuklopen om verkeerde reden, blijf zoeken naar de juiste vorm

Jolande Uringa heeft de wijk Oog in Al (als onderdeel van de wijk West) in haar aandachtsgebied. Elke fractie heeft een raadslid die contactpersoon is voor een wijk. Zij is dat namens de Christen Unie voor de wijk West. Ondersteuning van initiatiefnemers spreekt haar wel aan. Financiële ondersteuning acht ze niet haalbaar maar ambtelijke ondersteuning wel. Vaak verlangt de gemeente een bedrijfsplan van initiatiefnemers maar niet iedereen weet hoe dat geschreven moet worden. Het zou zonde zijn om initiatieven

daarop te laten stuklopen. Overigens ziet ze dergelijke initiatieven niet als bezuinigingsmaatregel. Daarnaast is burgerinitiatief een werkwoord. Steeds moet worden nagedacht over de ideale vorm rekening houdend met het feit dat het vaak dezelfde mensen zijn en je niet iedereen meekrijgt.

Het initiatief?

Inge Ronk heeft regelmatig contact met Herman van 't Spijker van wijkbureau West van de gemeente. Die heeft nagezocht wat er met het landhuis gaat gebeuren. Het pand gaat verhuurd worden. De gemeente hanteert drie verhuurtarieven: tarief 1= gratis, tarief 2 = 50% korting op de huur, tarief 3 = betaling van 100% huur. Utrechtse Vastgoed Organisatie van de gemeente Utrecht (UVO) wilde niet vertellen wat ze willen berekenen voor de initiatiefgroep (t)Huis in het Park uit onderhandelingstactiek omdat er meer initiatiefnemers zijn voor het landhuis. In juli heeft de initiatiefgroep een constructief gesprek gevoerd en zijn ze een serieuze gesprekspartner geworden. Door de vele handtekeningen van bewoners die hen steunen in de plannen zijn ze niet meer te negeren. Half september volgt een tweede gesprek voor een 'go' of een 'no go'. Herman van 't Spijker gaf aan dat de initiatiefgroep een bedrijfsplan moet schrijven met een financiële onderbouwing van het plan. Dat moet klaar zijn voor de zomer. Afhankelijk van dat bedrijfsplan gaat de gemeente bekijken of ze in aanmerking komen als hurende partij en zo ja, voor welk tarief. Inge vindt het goed dat wijkbewoners bij projecten worden betrokken door de gemeente. Ze zet wel vraagtekens bij de hoge kosten van de projectplannen. Ze vraagt zich af of dit niet goedkoper kan want het geld dat wordt besteed aan het opstellen van die plannen gaat ten koste van het budget van het project zelf.

Is Utrecht klaar?

Nee, maar Utrecht doet ook veel goed. De stadsgesprekken leveren misschien niet veel nieuws op, inspraakprojecten lopen niet altijd goed, maar het alert reageren op initiatieven van bewoners gebeurt ook. Dan blijkt dat voor bewoners en ambtenaren winst te behalen is. Dan worden bewoners serieus genomen en adviezen worden vaak overgenomen. Verder controleren bewoners ook of afspraken worden nagekomen.

Tips:

Tip 1: raadsleden: een luisterend oog hebben en niet per se komen met toezeggingen. Neem elke burger serieus ook al vertegenwoordigen ze niet een hele achterban of hebben ze geen stichting opgericht. Daarmee verstik je initiatieven van bewoners die het niet zo groots willen aanpakken. Bij elke notitie nagaan of direct betrokkenen zijn geraadpleegd. Aarzel niet binnen je netwerk op zoek te gaan naar iemand die je kan adviseren.

Tip 2: ambtenaren: goed communiceren en met de juiste mensen aan tafel zitten. Werk met betrokken bewoners die kennis hebben hoe het werkelijk in de omgeving zit. Verder duidelijk aangeven wat de kaders zijn, waar mensen wel en waar geen invloed op kunnen hebben.

Tip 3: bewoners: zoek een win win situatie en organiseer steun. Voor bewoners is het van belang steeds te zien dat je weet wat ambtenaren niet weten. Zoek bij ambtenaren kritische reacties, vraag naar andere initiatieven in de wijk waar je informatie kan halen.

Hoofdstuk 4: een initiatief nader bekeken – Stichting Move

Door: Maria van der Harst

Move organiseert projecten waarin studenten en kinderen uit aandachtswijken elkaar en elkaars leefwereld leren kennen en de kans krijgen hun talenten verder te ontwikkelen. Strikt genomen is Stichting Move te ver uitgegroeid om nog te vallen onder het kopje 'initiatieven'. Wat kunnen we leren van Move? Immers, ook Move is begonnen als een idee, waar een klein groepje mensen vervolgens mee aan de slag is gegaan. Welke ervaringen kan Move met ons delen over de beginfase? Met die vraag in gedachten ben ik in gesprek gegaan met een van de oprichters van Move: Michiel Bodt.

Hoe het begon

Michiel zat in het bestuur van de studenten roeivereniging ORCA met onder andere Thekla Teunis en Hanneke Schreuders. Stichting move is voortgekomen uit een klein project. Het begon ermee dat zij in gesprek raakten met woningcorporatie Mitros en realiseerden dat ze eenzelfde belang hadden: aandachtswijk Hoograven laten bloeien. Zelf (Orca's bestuur) leek het ze leuk om iets terug te doen voor de wijk Hoograven, waar Orca's loods gevestigd is. De studenten van de vereniging begeven zich naar de loods, roeien daar en genieten van hun verenigingsleven, maar hebben gewoonlijk nauwelijks aandacht voor de wijk en haar bewoners. Samen met Mitros startten ze een project waarin ze de samenwerking aangingen met de wijk en scholen in de wijk.

Dankzij dit initiatief wonnen ze de titel 'sportbestuur van het jaar' (in 2007). Dat was het moment dat ze dachten: Hé hier kunnen we echt iets mee! Toen bleek dat het initiatief aansloeg en ze toegang hadden tot een budget voor de uitvoer van de projecten besloten ze ermee verder te gaan.

Wat kunnen we leren van Move:

De projecten van stichting Move zijn steeds anders, maar ze werken wel met een vaste werkwijze. Een project begint ermee dat de deelnemende studenten en scholieren met elkaar in contact worden gebracht. Ze leren elkaar kennen middels een 'verbindende activiteit'. Vervolgens denken ze gezamenlijk na over een idee waarmee ze de wijk leuker maken. Dit werken ze samen uit tot een concreet plan. Denk aan een speeltoestel, beschilderde bloembakken, of een schoon schoolplein.

Het gaat goed met Move en nieuwe deelnemers zijn steeds goed te vinden. De verklaring die Michiel hiervoor aandraagt is als volgt. Hij benadrukt dat beide doelgroepen (studenten en scholieren) ervan leren. Ze krijgen de kans om creatief aan de slag te gaan en worden uitgedaagd om het project goed te begeleiden. Verantwoordelijkheid is een sleutelwoord. Hij zegt dat de deelnemers gedreven zijn juist omdat ze samen verantwoordelijk zijn voor een afgebakend project. Eigenaarschap zou je het ook kunnen noemen. Bovendien kunnen deelnemers contacten te leggen buiten hun eigen kring en zo hun wereld te verbreden.

Over de samenwerking met de gemeente:

Michiel kwam tot een vrij eenduidige conclusie wat betreft de samenwerking met de gemeente. Enerzijds was hij enthousiast over de samenwerking op wijkniveau. De wijkmanager was betrokken en kon ze aan een breder netwerk helpen. Anderzijds merkte

hij op dat de samenwerking met de gemeente op stadsniveau een stuk stroever verliep. Op dit niveau speelde bureaucratie ook meer op. Het was af en toe zoeken bij welk loket ze moesten zijn. Ze moesten uitvinden of Move nu onder 'sport' of onder 'welzijn' viel? De structuren leken kortom niet altijd ingericht ten behoeve van burgers/initiatieven en de vrijwilligerscentrale bood weinig hulp. Maar: 'het inzicht komt er overigens wel'.

Ruimte voor verbetering:

Verantwoordelijkheid en ontwikkeling zijn de kern begrippen, daar liggen kansen. Deze beiden komen echter beter aan bod wanneer er ruimte is voor initiatieven. Op dit vlak is verbetering mogelijk. Maak gebruik van het momentum. In deze tijd van verandering kan de gemeente een nieuwe aanpak kiezen. Het advies is: durf te gaan doen en leg niet teveel kaders maar maak ruimte om te experimenteren. Bijvoorbeeld: als iemand een goed idee heeft voor een stuk braakliggende grond, geef hem de ruimte om dit uit te voeren en geef degene de verantwoordelijkheid er iets van te maken. (verwijzing naar Aboutaleb die dit aandurfde).

Hoofdstuk 5: een initiatief nader bekeken – St. Wilhelminapark

Door: Maria van der Harst

Stichting Wilheminapark

Stichting Wilhelminapark is een van de initiatieven die Utrecht rijk is. Peter van Os, een van de actieve leden van de stichting vertelt dat de stichting zich op verschillende manieren inzet om het “monumentale” Wilhelmina park te onderhouden zodat “het karakter, de sfeer en de kwaliteit van het park zo goed mogelijk geborgd worden”. Zowel met groenonderhoud (inrichting en onderhoud van het park, de bomen en het gras, schoonhouden van het park) en het organiseren van sociale evenementen. Hierbij proberen ze de buurt en bezoekers van het park te betrekken. Bijvoorbeeld met een nieuwsbrief, een website en informatieavonden, en door samenwerking met park Bloeyendaal.

Over de samenwerking met de gemeente

De actieve leden van de stichting schuwen het contact met de gemeente niet wanneer zij het nodig vinden invloed uit te oefenen op de besluitvorming. De samenwerking met de wijkmanager verloopt prettig. De wijkmanager heeft een hart voor groen en kent de praktijkproblemen waar de stichting tegen aan loopt goed. Het zijn korte lijntjes. Dit geldt echter niet voor het contact op stadsniveau. Hoewel de gemeente duidelijk welwillend is blijkt het ook lastig om goed samen op te trekken. “Het kost veel tijd en energie”. Een ander punt is dat het ene beleidsterrein het andere niet is. Wanneer het gaat om groen en de bomen gaat het eigenlijk heel goed. Hier wordt ook vanuit de gemeente veel belang aan gehecht en overleg komt makkelijker tot stand. Echter, wanneer het gaat over verkeer wordt het al een stuk lastiger. In het laatste geval lopen gemoederen niet zelden hoog op. Ze willen het wel graag, maar het is voor de stichting lastig om op dit vlak iets te betekenen. Zelfs wanneer ze een duidelijk plan hebben en de details beter kennen dan de gemeente.

Een succesvolle samenwerking met de gemeente is de ecologische zone in de wijk. In de wijk is een strook grond gemaakt tot een ecologische zone. Sinds 2001 hebben bewoners van de buurt een beheer overeenkomst en dragen zij zorg voor deze groenstrook. Eens per jaar organiseren ze een schouw waarin bekeken wordt wat er voor onderhoud nodig is. Vervolgens komen buurtbewoners op actiemiddagen bijeen om hiermee aan de slag te gaan. De gemeente levert de benodigde gereedschappen.

Een uitdaging die meneer Van Os noemt, is het waterpeilbeheer in het park. Het tot stand brengen en onderhouden van het ideale waterpeil vormt al jaren een belangrijke uitdaging in het beheer van het park. Er waren tijden waarin het water te laag stond, met gevaar voor blauwalg, maar ook tijden waarin door een nieuwe pomp het water te hoog stond, een bedreiging voor de bomen in het park. Binnen de stichting is veel (professionele) kennis en *know how* aanwezig op dit vlak en zij hielpen in de tijd van de oude pomp het waterpeil te monitoren en bij te stellen. Echter, dit staat de gemeente nu, met de nieuwe pomp, niet meer toe. Mogelijk heeft dit ermee te maken dat dit voorheen in handen van de provincie lag en nu niet meer. Dit is een gemiste kans stelt meneer Van Os. Gezien de aanwezige expertise en beschikbare tijd zou het een verschil kunnen maken als de stichting hierbij zou kunnen helpen. Het bedienen van de pomp is uitbesteed en ligt nu bij de ‘waterbeheerder’. Contact met deze partij komt niet tot stand en het waterpeil wordt nu veel minder secuur bijgehouden dan wanneer de buurtbewoners hiervoor kunnen zorgen.

Zij zijn immers al in de buurt en kunnen gemakkelijk af en toe een kijkje nemen.

Wat kunnen we leren van Stichting Wilhelminapark?

Tips en tops:

+ Goed contact met de wijkmanager.

+ Erkenning

+ Welwillende gemeente, zowel ambtenaren als raadsleden zetten zich in voor een goede samenwerking

- Er wordt minder gebruik gemaakt van aanwezige kennis, kundigheid en inzet van de buurtbewoners dan mogelijk is.

Reflectie: voorbeelden uit een mondige buurt

We hebben hier te maken met een groep bewoners van de wijk die zich weten te organiseren op een krachtige manier. Ze beschikken over de juiste kennis en middelen (mede dankzij donateurs) om op bepaalde momenten hun 'tanden te laten zien'. De website en folders hebben een professionele uitstraling. Ook hebben ze enkele door de wol geverfde juristen aan boord die zo nu en dan van pas komen. Het betreft hier, in andere woorden, niet een doorsnee buurt en niet een doorsnee initiatief.

Hoofdstuk 6: de griffier en de burgemeester

Door Hein Albeda, Sofie Smeets en Maria van der Harst

In Utrecht bruist het van de sterke netwerken! Juist in Utrecht kun je je punt maken! Dat is de boodschap die we meekrijgen van burgemeester Jan van Zanen en griffier Ad Smits. We spreken hen over de netwerksamenleving, herkennen ze die trend om meer aan te sluiten bij de netwerksamenleving? En wat vraagt dit van de manier van werken van de gemeenteraad?

Wat betekent die netwerksamenleving?

In de woorden van de burgemeester passen “de oude vormen van wijkraden” niet bij de nieuwe wensen om te participeren op het moment dat je dat zelf uitkomt. Als je die oude en nieuwe vormen bij elkaar brengt zie je dat er beweging komt. De netwerken kunnen zich uitbreiden. Dit betekent echter niet dat je alles kunt weten en voorkomen. Als gemeente is dat realisme belangrijk. Je zal als gemeente er rekening mee moeten houden dat je altijd te laat bent en vaak verzandt in procedures. De kunst is te verbinden. We willen mensen serieus nemen. Dat is moeilijk met zoveel mensen, maar met nieuwe media is er wel meer mogelijk.

De gemeente wil ruimte geven voor initiatieven en ziet het als haar verantwoordelijkheid om zoveel mogelijk ‘op te halen’ uit de stad. Maar vraagt de gemeente wel iets terug: acceptatie dat er iemand moet besluiten en besturen, kijkt naar verschillende belangen. De gemeente doet dat. Die moet op zijn beurt erkennen dat hij niet alles weet en te laat zal zijn, maar wel let op de zorgvuldigheid. “Het moet wel deugen!” Ook burgers moeten beseffen dat de stad uiteindelijk ook bestuurd moet worden.

Vertrouwen speelt ook een belangrijke rol: als gemeente moet je ruimte bieden voor zelfbeheer en dus vertrouwen geven (en dat doet de gemeente ook). Maar geeft de burgemeester aan, de gemeente stelt dan wel eisen: als je zelf groente wil verbouwen op een stuk braakliggend land, dan mag je niet met gif werken, bijvoorbeeld.

Naast heldere kaders en het geven van vertrouwen, is het misschien nog wel belangrijker om informatie te delen, van gemeente naar burger. Hoewel het belangrijk is dat je als gemeente burgers zelf dingen laat uitvoeren, is het de vraag of je vertrouwen wel kunt winnen met procedures en instrumenten.

Wat doet de raad om burgers te betrekken?

De griffier noemt drie onderwerpen

1. De stadsgesprekken

In stadsgesprekken gaat de gemeenteraad met Utrechters het gesprek aan over belangrijke thema's in de stad. Als Utrecht een netwerkgemeente is, dan betekent dat dat er veel kennis in de stad leeft, waar de raad uit wil putten. De gemeenteraad maakt er dus veel werk van om deze ideeën en meningen op te zuigen. Onderwerpen die aan de orde komen zijn bijvoorbeeld het collegeakkoord, de culturele voorzieningen in een wijk, de toekomst van de zorg of andere belangrijke thema's.

Volgens de griffier zijn alle leden van de Utrechtse gemeenteraad er erg enthousiast over. En wat volgens hem ook belangrijk is, is dat de gemeenteraad dit wel als raad gezamenlijk wil blijven doen, dus niet collegepartijen versus oppositie. De raad wil voorkomen dat de stadsgesprekken iets van het college worden en ervoor zorgen dat het iets van de stad Utrecht is. Een van de manieren om dat te bereiken is door met de raad gezamenlijk over de onderwerpen te beslissen, zodat niet alleen de stokpaardjes van de collegepartijen aan

de orde komen.

Ook kiest de gemeenteraad nieuwe werkvormen die ruimte bieden voor de diversiteit van de verschillende mensen die mee denken.

Omdat de raadsleden volksvertegenwoordigers zijn moeten ze op allerlei manieren opsnuiven wat er leeft. Deze stadsgesprekken dragen daar aan bij.

2. De *scheiding tussen informatiefase, debatfase en besluitvormingsfase*.

De raad werkte vroeger met inspraakmomenten vlak voor de besluitvorming. Sinds een aantal jaren trekt de raad dat meer uit elkaar. Er is een informatiefase waarin de raad op zoek gaat naar "De Hele Waarheid", immers, het college vertelt de waarheid, maar niet altijd de hele waarheid. In deze fase worden informatie-avonden gehouden om de stad bij een onderwerp te betrekken of om andere perspectieven te horen over onderwerpen waarover ze een besluit moeten nemen. Op die informatieavond worden experts uit de stad, burgers, initiatiefnemers, uitgenodigd om hun visie te geven op het onderwerp waar de raad over zal gaan beslissen. Op deze manier probeert de gemeenteraad verder te kijken dan alleen de kennis die er in de raad aanwezig is.

Meer algemeen moet de raad meer de stad in. Ze overwegen de avonden niet meer op het stadhuis te laten plaatsvinden maar in de stad op een bijpassende locatie (waar het gebeurt!).

3. De raad wordt meer *procesbewaker*

De raad stelt bijvoorbeeld bij de 3 decentralisaties (zorg, jeugd en werk) een duidelijk kader voor het proces. De raad wil niet meer voor elk wisselstukje het college steeds in de raad halen, maar ook niet alleen de financiële kaders stellen. Wat de beste vorm is en hoe de kaders voor proces, resultaat en financiën er moeten uitzien is nog niet helemaal duidelijk. Het is een leerproces voor de raad.

Heeft de burgemeester eigenlijk wel tijd voor kleine soms kneuterige burgerparticipatieprojectjes? De burgemeester geeft aan dat alles belangrijk is, zeker ook de kleine burgerparticipatieprojectjes. Volgens de burgemeester is Utrecht verbonden met charitas, oude en nieuwe burgerbewegingen. "Deze stad bruist van de netwerken". De drempel is laag, er zijn steeds nieuwe partijen die opkomen als mensen ontevreden zijn. "Over 4 jaar kun je de macht overnemen"

Wat kunnen andere gemeenten leren van Utrecht?

We vragen ook in hoeverre Utrecht voor ligt op andere gemeenten. Er gebeurt veel, kunnen andere gemeenten leren van wat in Utrecht uitgevonden is? Dan blijft het stil. De burgemeester weet het niet zo goed. De griffier wijst op de scheiding tussen informatie-, debat- en besluitvormingsfase. Een goed principe, maar inmiddels in veel gemeenteraden al toegepast.

Vertrouwen speelt een rol: je moet ruimte bieden voor zelfbeheer en dus vertrouwen geven (en dat doet de gemeente ook), maar de gemeente stelt dan wel eisen: niet met gif werken bijvoorbeeld. Je moet ook informatie delen. Het is de vraag of je dat vertrouwen wel kunt winnen met procedures en instrumenten.

Hoe gaat dat als een buurt minder kracht heeft en een zwakker netwerk?

De burgemeester stelt dat iedereen een netwerk heeft, alleen die netwerken zitten anders in elkaar. "Wij kennen de netwerken soms niet. Ze zijn er wel degelijk!" Maar als dat minder op de buurt is gericht en meer op de eigen kring? De griffier merkt dat de raad daar zeker mee worstelt. Een voorbeeld is dat de raad steeds

de wijken bezoekt. Nu heeft de Raad afgesproken dat niet meer standaard te verdelen en bij iedere wijk even vaak komen. Tuindorp kan het wel, Kanaleneiland heeft meer moeite, daarom komt de Raad vaker op Kanaleneiland. Zo gaat de Raad *onderscheid maken naar soorten buurten*.

Reflectie:

De griffier en burgemeester erkennen beiden dat de netwerksamenleving tastbaar aanwezig is. De netwerken stellen ook andere eisen, het kan niet meer via de vertegenwoordigers in de wijkraden. Maar echte nieuwe instrumenten heeft Utrecht niet te bieden. De stadsgesprekken zien we ook al in veel andere gemeenten. Ook de scheiding tussen informatiefase, debat en besluitvormingsfase is steeds gebruikelijker in gemeenten. Wel is er een duidelijke passie om met die nieuwe samenleving rekening te houden en er goed naar te luisteren.

We kregen ook de indruk dat ze nog zoekende zijn, dat er op dit moment vooral de intentie aanwezig is om ermee aan de slag te gaan, en de raad en het college hiertoe toezeggingen doen, maar dat het nog 'handen en voeten moet krijgen'.

Zoals griffier zei: *"Er is dus wel veel krachtsinspanning op dit moment, vanuit de raad en vanuit het college om iets te gaan doen. Initiatieven uit de stad ophalen, dus ook de stad ingaan"*

Jij maakt Utrecht / Wij maken Utrecht

Jij maakt Utrecht is een initiatief van verschillende Utrechtse ambtenaren betrokken bij burgerparticipatie, waarmee kennis en actie uit de stad gehaald wordt, zodat er verbindingen gemaakt kunnen worden onderling en tussen gemeente en de samenleving. In oktober 2014 is het Jij maakt Utrecht-festival georganiseerd met lezingen en workshops van initiatiefnemers en ambtenaren. Er is een website Jij maakt Utrecht waar burgers hun eigen initiatieven op kunnen plaatsen en onder het mom Wij maken Utrecht zijn naast de stadsgesprekken ook andere discussiebijeenkomsten georganiseerd, bijvoorbeeld over de gemeentelijke begroting (juni 2014), masterclass burgerbetrokkenheid (nov. 2014) en andere bijeenkomsten.

Er zijn twee dingen die ons als 100x100-correspondenten opvielen. Hoewel de griffier het wel over stadsgesprekken had, werden projecten als Jij maakt Utrecht of Wij maken Utrecht niet bij deze naam genoemd. Waarschijnlijk is het uitvoerende en praktische niveau, waar ambtenaren veel mee te maken hebben, maar raadsleden en dus de griffier minder, de reden hiervoor. Dit sluit aan bij wat we van initiatiefnemers hoorden, dat ze concreet vaak zaken doen met wijkmanagers of beleidsmedewerkers, tot er problemen zijn. Dan pas worden gemeenteraadsleden ingeschakeld om met wet- en regelgeving obstakels te verhelpen. Zie ook hoofdstuk 3.

Ondanks deze verklaring en logica, lijkt het ons belangrijk dat ook raadsleden op de hoogte zijn van deze praktische voorbeelden. Het lijkt een logische aanname dat beleid en kaders beter gesteld kunnen worden als raadsleden ook goed op de hoogte zijn van praktijkervaringen van wat burgerparticipatie inhoudt.

Jij maakt Utrecht.nl

Jij maakt Utrecht.nl is een interactieve kaart waarop te zien is waar bewoners projecten voor participatie, zelfbeheer en leefbaarheid hebben opgezet. Initiatiefnemers kunnen op deze kaart hun eigen project plaatsen. Het is dus geen volledige kaart, omdat niet alle initiatiefnemers op de hoogte zijn van deze kaart, of wellicht de noodzaak niet voelen om zichzelf erop te zetten. Toch kan het een goed begin zijn, zeker voor geïnteresseerde raadsleden om de kaart in de gaten te houden.

Hoofdstuk 7: Impressie uit gesprekken met raadsleden

Gerdine van Ramshorst en Sofie Smeets spraken met verschillende raadsleden. Die gesprekken geven een divers beeld. Dat is ook logisch: een gemeenteraad kan en hoort geen verzameling gelijke mensen met gelijke opvattingen te zijn. We geven hier enkele rolopvattingen van raadsleden weer.

Rolopvatting raadslid A

Mijn rol in de raad is te zorgen voor de **noodzakelijke waarborgen en voorzieningen**, dat **niemand tussen wal en schip** valt, zelfs al kun je als overheid niet alles onder controle houden. Voor de participatiesamenleving denk ik dat belangrijk is dat de **samenleving ontvankelijk** is voor onderling contact. Nu zijn verbindingen tussen sterke en zwakke groepen vaak nog slecht. Hoe gaan de mensen zonder contacten en vermogens de informele hulp regelen? Een **beschaafde samenleving** moet goed voor de zwakkeren opkomen en blijven organiseren.

Als politicus heb je de rol om erop **toe te zien** dat eisen goed geformuleerd zijn, bijvoorbeeld van aanbestedingen, dat er **genoeg gefocust** wordt op de kracht van het buurthuis, dat het netwerk in de buurt kan blijven bestaan, kennis van de buurt ingezet wordt. En er dan **dicht op blijven zitten** om te zien of het inderdaad goed blijft gaan. De gemeente moet een visie hebben en **bijsturen als het niet goed gaat**. Ik let daarop.

Rolopvatting raadslid B

Als raadslid wil ik **agenderen, luisteren, initiatief ondersteunen** door wet- en regelgeving aan te passen, **obstakels weg** te werken en zorgen dat **balans tussen burgers** blijft bestaan. Ik spreek met burgers af, ga in gesprek, kijk hoe ik kan helpen. Ik denk dat de **kracht van het individu** groot is, je maakt zelf de keuze om mee te doen of niet. Maar het is voor mij ook **vanzelfsprekend om naar anderen om te zien** die dat nodig hebben. Als overheid kun je niet iedereen gelijk stellen, maar je kunt wel mensen **stimuleren om mee te doen**. Ik zie het ook als mijn taak om **mensen aan elkaar te koppelen** om dingen zelf te regelen. Ik wil op zoek naar zo efficiënt mogelijke oplossingen, waar de gemeente loslaat waar mogelijk. **De gemeente is slechts één van de netwerken waar mensen in staan**. Eén van de redenen waarom je als gemeente niet alles kunt dichtregelen. Burgers hebben verschillende ingangen en wegen **om te bereiken wat ze willen**. De gemeente staat **ten dienst van burgers** om hun initiatief zo goed mogelijk te **faciliteren**.

Rolopvatting raadslid C

“Als raadslid **agendeer** ik punten in samenwerking met groepen uit de stad, bijvoorbeeld bij de acties voor het behoud van de Sijpesteinkade. Ik moet **weten wat er speelt** in de stad maar daarnaast moeten mensen mij ook kunnen vinden. **Vindbaar zijn** is belangrijk. Ik **onderhoud** contact diverse sleutelfiguren uit allerlei groepen. Ik zie het als een onderdeel van mijn taak om instanties en de politiek **toegankelijk te maken** en door te **verwijzen**. Ik ben een **intermediair**, kan mensen helpen door te vertellen waar ze moeten zijn. Het is belangrijk om door de bekende cirkel van ‘usual suspects’ heen te breken en **netwerken bij elkaar** brengen. Het **makelen** van contacten helpt om massa te krijgen “

Hoofdstuk 8: De netwerkdemocratie, standpunt bepaalt uitzicht

Door: Gerdine van Ramshorst

Voor mijn verkenning naar de stand van zaken met betrekking tot de netwerkdemocratie, sprak ik een initiatiefnemer, een wijkraadvoorzitter en samen met Sofie Smeets drie raadsleden. In mijn werk heb ik veel te maken met (Utrechtse) ambtenaren. Ook heb ik diverse rapporten en achtergrond artikelen gelezen die deze dagen in volle omvang verschijnen. Uit die gesprekken, info en contacten blijkt: standpunt bepaalt uitzicht. De ervaringen in het dagelijks leven en de focus die je daarin hebt, bepaalt veel van wat je ziet. Ook politieke - en maatschappij opvattingen kleuren de waarneming en het "geloof" in zaken als zelfredzaamheid en de netwerkdemocratie. In dit hoofdstuk geef ik wat voorbeelden uit de interviews en stel ik vragen aan de lezer. Als we weten waar onze verschillende inzichten op gebaseerd zijn, vergemakkelijkt dat het gesprek en het verder bouwen aan de netwerkdemocratie.

De politici

Uiteraard hebben politici sterke overtuigen over de samenleving en de rol van de overheid daarin. De volgende uitspraken daarover haal ik uit de gesprekken met raadsleden.

Raadslid 1

"Ik geloof niet in de American Dream. Niet iedereen komt er automatisch op eigen kracht. Je moet mensen wel faciliteren en soms ook echt ondersteunen. Bewoners weten zelf wat goed is voor hun buurt. Het is belangrijk iets met deze ideeën te doen!"

Raadslid 2

"Ik heb een liberale visie, waarin de kracht van het individu belangrijk is. Het is voor mij vanzelfsprekend om naar anderen om te zien als die dat nodig hebben en ik denk dat de samenleving ook zo in elkaar zit. Dat betekent dus ook dat de overheid niet de enige verantwoordelijke is voor bijvoorbeeld zorg."

Raadslid 3

"Een beschaafde samenleving moet goed voor de zwakkeren opkomen en de gemeente speelt daar een belangrijke rol in. Voor mij is het essentieel dat er een focus is op de collectieve toegankelijkheid, om te zorgen dat die er is en dat die blijft."

Ervaringsdeskundigen

De wijkraadvoorzitter die ik sprak, heeft al jaren ervaring met burgerinitiatieven en participatie. Hij ziet bijvoorbeeld een groot verschil tussen mondige burgers die 'energie over hebben' en groepen burgers die amper het hoofd boven water kunnen houden, die aan het overleven zijn. De verbinding tussen deze groepen is lastig te leggen merkt hij. Zijn bevindingen en opvattingen o.a.:

- "De doe-democratie is goed voor mensen die al mondig zijn
- Voor de groep die in de overleefmodus zit, is het belangrijk dat eerst hun leven verbeterd wordt
- Doe-democratie gaat er vanuit dat alles kan en dat is niet zo
- Leuk die initiatieven, maar niet elk idee is een goed idee!"

De initiatiefnemer uit de wijk die ik sprak, is bezig met een groot initiatief wat al jaren speelt. Uiteraard doet hij dit niet alleen, maar met een grote groep betrokkenen om hem

heen. Ze boeken vooruitgang, maar de initiatiefnemer ervaart de 'samenwerking' met de diverse overheden (gemeente, provincie, rijk) als zeer moeizaam en energievretend. Zijn ervaring en opvattingen zijn onder andere:

- "Vaak wordt gedacht dat bewoners geen deskundigheid bezitten en zich enkel met de plannen bezig houden omdat ze tegen zijn. Dat ze de participatie benutten om het proces te stagneren in plaats van vooruit te helpen.
- Alles is met elkaar verweven op politiek en besluitvormingsniveau. Ik vroeg me steeds af: waar zit de opening, waar moet ik precies wezen?
- Het zou handig zijn als de gemeente vóór de formele participatie al in gesprek gaat met bewoners over wat er leeft. Dan is er nog ruimte in de plannen."

Aan de lezer

Wat is jouw visie op de netwerkdemocratie?

Ben je het eens/oneens met de volgende stellingen die je regelmatig voorbij hoort komen?

De netwerkdemocratie:

- "Is een verkapte manier van de overheid om overheidsbezuinigingen te realiseren."
- "Is een volgende duw in de richting van uitsluiting van de zwakkeren in de samenleving."
- "Luidt een nieuwe fase in van de toch al woekerende diplomademocratie, omdat vooral hoogopgeleid Nederland de nieuwe ruimte weet te bespelen."
- "Is iets waar je het over kunt hebben, maar of er een participatiesamenleving is, wordt door mensen zelf bepaald en blijkt uit hun handelen. Ik zie het overal om me heen!"
- "Is het enige alternatief dat ons nog rest, gezien de enorme afstand tussen burgers en overheid en het failliet van de representatieve democratie."

En waar sta je dan als het gaat om iets concreets, zoals het samen inrichten van de leefomgeving in je buurt als burgers onder elkaar?

- De gemeente moet voorzieningen regelen, omdat het op buurtniveau een chaos zou worden door te veel verschillende meningen en een te grote invloed van dominante personen.
- Buurtbewoners moeten verantwoordelijk zijn voor voorzieningen, omdat zij weten wat er speelt en waar behoefte aan is. Het is bovendien goed voor het draagvlak.
- Er moet een combinatie zijn van een gemeente die toezicht houdt op bestedingen en inspraak van buurtbewoners die het beste inzicht hebben in de problemen en wenselijke oplossingen.

Netwerkdemocratie, omgaan met verschillen

Standpunt bepaalt uitzicht en wie bepaald wat waar en mooi is? Is de essentie van (netwerk) democratie niet dat we met verschillen kunnen omgaan en ieder een plek geven in het geheel? Er valt nog veel uit te vinden, af te stemmen, uit te proberen, te leren, beluisteren, bespreken, los te laten, waarderen en met elkaar mogelijk te maken. Volgens natuurvolken heeft elke windrichting specifieke krachten. Ik pleit ervoor om niet om alle neuzen dezelfde kant op te krijgen in de netwerkdemocratie, maar om de neuzen in alle windrichtingen te houden en ons voordeel daarmee te doen!

Hoofdstuk 9: Onze reflectie

Utrecht beseft dat ze anders moet werken

Echte nieuwe instrumenten heeft Utrecht niet te bieden. De stadsgesprekken zien we ook al in veel andere gemeenten. Ook de scheiding tussen informatiefase en besluitvormingsfase is steeds gebruikelijker in gemeenten. Wel is er een duidelijke passie om met die nieuwe samenleving rekening te houden en eer goed naar te luisteren. Alle raadsleden doen dat op eigen manier. De stadsgesprekken trekken veel bekijks. Maar ook in het ambtelijk apparaat is veel aandacht voor de participatiesamenleving. Men zoekt graag naar initiatieven en wil weten welke barrières de stad (ongewild) op werpt. Volgens Frans Soeterbroek, als 'ruimtemaker' nauw betrokken bij samenwerkingen tussen initiatiefnemers en de gemeente Utrecht, geldt dit vooral voor de ambtenaren die weglopen met participatie, de stadmakelaar of (e-)participatieambtenaren. Ambtenaren bij vastgoed, financiën of grondontwikkeling krijgen net zo goed met nieuwe samenwerking met burgers te maken, maar die spreken een andere taal van business cases, inversteerders en winstmarges. Daar is volgens Frans Soeterbroek nog veel winst te behalen.

Zo komen we op misschien wel het belangrijkste in de netwerksamenleving: weten wie er wat kunnen en weten wat er speelt. Dat ging vroeger via wijkraden of kwam bij de raad via vertegenwoordigers van organisaties en instellingen. De raad moet nu nieuwe vormen ontwikkelen om de geluiden uit de samenleving op te snuiven.

De praktijk leert echter dat de meeste initiatiefnemers pas bij de raad uitkomen als ze tegen obstakels aanlopen. In het dagelijkse contact hebben initiatiefnemers vooral contact met wijkmanagers, of ambtenaren die beslissingen over hun terrein kunnen nemen. Pas als het niet loopt zoals bewoners willen, is het handig om de raad in te schakelen om te lobbyen voor andere wet- en regelgeving. Zoals we ook in de verslagen lazen, is er op stadsniveau vaak sprake van verkokering, waar je als initiatiefnemer veel doorzettingsvermogen en strategie op toe moet passen. Ondanks dat Utrecht een stadmakelaar heeft, is dat een nog steeds een belangrijk probleem.

Wat is dan het beeld van Utrecht?

Utrecht zet vooral in op de ruimte voor initiatieven. In de bijgevoegde tabel hebben we plusjes en dubbele plusjes gegeven.

Initiatieven	++
Gezamenlijke initiatieven	+
Gebruik maken van kennis in de stad en daarbuiten	++ met name: wijkgesprekken en tafels van belanghebbenden en stadsgesprekken
Invloed op beleid	+/-
Inbreng bij de begroting	-
Controle op de uitvoering	-
Verantwoording resultaten	-
Ruimte voor zelfbeheer	Niet in het collegeakkoord (Maar Utrecht heeft al wel werkend beleid)
Wat als participatiekracht klein is?	- (Maar Utrecht ziet wel degelijk dat dit een

dilemma is. We gaan participatiekracht monitoren, is in elk geval de belofte)

Er is veel te doen rond initiatieven en stadsgesprekken, maar er is weinig geregeld aan rechten voor burgers. Misschien is dat voor nu een stap te ver. Buurtrechten zoals die er in Engeland wel zijn, zijn nodig als de gemeente zich blind toont voor initiatieven. Gevraagd naar zijn reflectie sluit Frans Soeterbroek zich aan bij ons streven naar ambitie en de wens voor snelle actie. Maar ook hij herkent dat er uit de wijken ook de vraag komt om niet te gehaast in actie te schieten. Beter is het als actieve bewoners kunnen oefenen met buurtrechten, buurtbegrotingen en right to challenge, voor het overal toegepast *moet* worden. Dat oefenen, waarin gemeente en inwoners samen optrekken, obstakels uit te praktijk in beleid aangepast worden, oplossingen gezocht worden voor obstakels, successen gedeeld worden, zou een vorm zijn van de samenwerking die we tussen gemeente en inwoners graag zien.

In onze korte zoektocht naar Utrecht in de netwerksamenleving merken we dat dat nog niet het geval is. Het grootste dilemma blijft wat je moet doen als een buurt minder krachtig is om zelf initiatief te nemen. Daar is de raad niet uit.

Bijlage: motie Right to challenge

2014/Mg4

Motie "Ruimte voor Right to Challenge"

De gemeenteraad, bijeen op 2 oktober 2014, ter bespreking van het raadsvoorstel Meedoen naar Vermogen,

Constateerend dat:

- het "right to challenge" als een experimenteer-artikel in de WMO is opgenomen,
- burgerparticipatie en maatschappelijke initiatieven een belangrijk uitgangpunt zijn voor het coalitieprogramma en aansluiten bij de beoogde transformatie in het stelsel,
- er lokale regelgeving noodzakelijk is om het "right to challenge" goed te kunnen inzetten in het Utrechtse model

Overwegende dat:

- er voorwaarden bepaald moeten worden waaronder ingezetenen en maatschappelijke initiatieven bij de uitvoering van het beleid betrokken kunnen worden,
- de eisen die gelden voor initiatieven opgesteld moeten worden,
- deze regelgeving zijn weerslag moet krijgen in de WMO Verordening 2015;
- inwoners actief op de hoogte gebracht dienen te worden van het "right to challenge", wil het een succes kunnen worden,

Verzoekt het college:

- de raad op korte termijn te informeren over:
 - * hoe en onder welke voorwaarden ingezetenen het "right to challenge" binnen de WMO kunnen uitoefenen;
 - * hoe het "right to challenge" nog verankerd kan worden in de gemeentelijke verordening WMO 2015

Marlene de Regt
(GroenLinks Utrecht)

Selma Bas

D66

Marlies Meeus
CDA

